

Dugga 1 i FTF140 Termodynamik och statistisk mekanik för F3

Tid och plats: Tisdagen den 22 sep. 2015, kl 8.00-9.45, HA1

Hjälpmedel: Chalmersgodkänd räknare

Bedömning: Varje uppgift kan ge en halv eller en hel poäng som adderas till tentamensresultatet läsåret 2015/2016.

Liten formelsamling

Allmänt:

$$S = k \ln \Omega$$
$$dS = \frac{1}{T}dU + \frac{P}{T}dV - \frac{\mu}{T}dN$$

För en idealgas gäller:

$$PV = NkT$$
$$U = U(T)$$
$$C_P(T) - C_V(T) = Nk$$
$$PV = \text{konst. (isoterm process)}$$
$$PV^\gamma = \text{konst. (isentropisk process)}$$
$$\gamma = C_P/C_V$$

1. I en dieselmotor komprimeras luft till ett högt tryck. Antag att kompressionen sker så snabbt så att värmeförluster till omgivningen kan försummas och att luften från början har rumstemperatur, 20 °C. Om luften komprimeras till en 1/20 del av begynnelsevolymen, vad blir då sluttemperaturen?
2. Betrakta ett system av N harmoniska oscillatorer. Systemets energi kan skrivas på formen

$$U = U_0 + qhf$$

där q är systemets totala antal energikvanta, h Plancks konstant, f oscillatorfrekvensen och U_0 en konstant, systemets grundtillståndensenergi. I gränsen

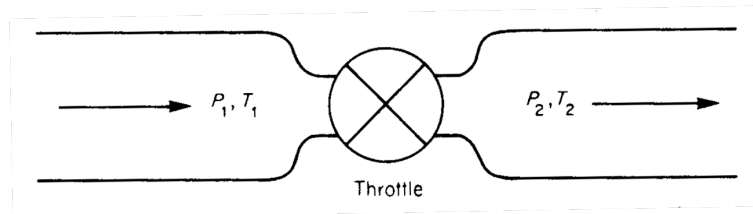
$$N \gg q \gg 1$$

gäller att multipliciteten ges av uttrycket

$$\Omega(N, q) = \left(\frac{eN}{q} \right)^q$$

Bestäm utgående från detta systemets energi som funktion av N och temperaturen T , dvs $U = U(N, T)$.

3. Betrakta ett system A som har värmekapaciteten $C = a$ (J/K). Från början har systemet temperaturen T_0 (K), som också är omgivningens temperatur. Man vill nu sänka systemets temperatur genom att utnyttja en kylmaskin. Hur stort är det minsta arbete som krävs för att sänka temperaturen till $T_0/2$ (K). Omgivningen har hela tiden den konstanta temperaturen T_0 (K).
4. En gas pressas genom en strypventil ("throttle") varvid trycket sjunker från P_1 till P_2 . Om värmeförluster till omgivningen kan försummas kan man med hjälp av första huvudsatsen visa att en viss termodynamisk storhet är konserverad, dvs $X_1 = X_2$. Vilken är denna termodynamiska storhet, dvs vad är X ? Vad gäller för entropin vid denna process, dvs hur är S_1 relaterad till S_2 ?

1. Kompressionen är adiabatisk vilket betyder att

$$PV^\gamma = PVV^{\gamma-1} = NkTV^{\gamma-1} = \text{const.}$$

om vi förutsätter idealgas. Vidare består luften främst av N_2 och O_2 för vilket antalet frihetsgrader är 5 vilket ger

$$\gamma = \frac{f+2}{f} = \frac{7}{5} = 1.4$$

Vi får nu

$$T_i V_i^{\gamma-1} = T_f V_f^{\gamma-1}$$
$$T_f = T_i \left(\frac{V_i}{V_f} \right)^{\gamma-1} = 293 \text{ K} \cdot \left(\frac{V_i}{\frac{1}{20} V_i} \right)^{0.4} = 971 \text{ K}$$

2. Börja med att ta fram ett uttryck för entropin

$$S = k \ln \Omega = k \ln \left(\frac{eN}{q} \right)^q = k (q + q \ln N - q \ln q)$$

Vi har sambandet

$$\frac{1}{T} = \left(\frac{\partial S}{\partial U} \right)_N = \frac{dq}{dU} \left(\frac{\partial S}{\partial q} \right)_N$$

så

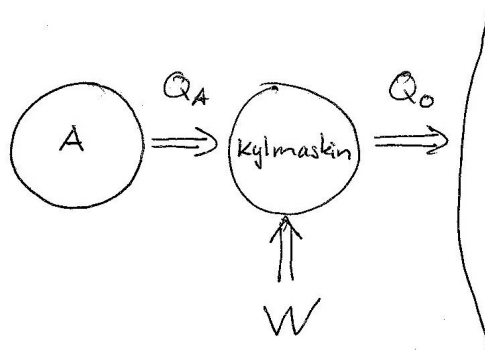
$$\frac{1}{T} = \frac{1}{hf} \cdot k \left(1 + \ln N - \ln q - \frac{q}{q} \right) = \frac{k}{hf} \ln \left(\frac{N}{q} \right)$$

$$\frac{hf}{kT} = \ln \left(\frac{N}{q} \right)$$

$$q = N e^{-\frac{hf}{kT}}$$

Med $U = U_0 + qhf$ får vi

$$U = U_0 + N h f e^{-\frac{hf}{kT}}$$

Figur 1: Skiss över en kylmaskin

3. Med positiva riktningar definierade som i figur 1 kan vi skriva första huvudsatsen som

$$Q_A + W = Q_O$$

Q_A kan vi beräkna direkt via

$$Q_A = - \int_{T_0}^{T_0/2} C dT = -a \left(\frac{T_0}{2} - T_0 \right) = \frac{aT_0}{2}$$

Observera minustecknet som kommer av att vi definierar positiv riktning ut ur kroppen snarare än in i som är brukligt.

Q_O beräknar vi med hjälp av andra huvudsatsen

$$\Delta S_A = \int_{T_0}^{T_0/2} \frac{C dT}{T} = a \ln \left(\frac{T_0/2}{T_0} \right) = a \ln \left(\frac{1}{2} \right) = -a \ln(2)$$

$$\Delta S_B = \frac{Q_O}{T_0}$$

Maximal verkningsgrad och därmed minsta möjliga arbete fås då $\Delta S_{\text{tot}} = 0$

$$0 = \Delta S_A + \Delta S_B = \frac{Q_O}{T_0} - a \ln(2) = 0$$

$$\implies Q_O = aT_0 \ln(2)$$

Arbetet kan då fås som

$$W = Q_O - Q_A = aT_0 \ln(2) - \frac{aT_0}{2} = aT_0 \left(\ln(2) - \frac{1}{2} \right)$$

4. Detta är en Joule-Thompson process. Vid en sådan är entalpin, H , bevarad. Processen är irreversibel, d.v.s. den omvända processen kan inte ske spontant. Det betyder att entropin ökar, $S_2 > S_1$.